El jesuïta que va anar a "*ensumar*" en una agonia…
…la de George Tyrrell

Per situar-nos…

1861/02/06	George Tyrrell neix a Dublin (Irlanda) al si d'una família anglicana.
1879/05/18	És rebut a l'Església catòlica a Londres.
1880/09/07	Entra a la Companyia de Jesús a Roehampton (Gran Londres), Anglaterra.
1891	Ordenació sacerdotal a St Beuno's (Clwyd), Gal·les.
1898/02/02	Últims vots a Stonyhurst (Lancashire).
1898/07	Comença la correspondència, sense conèixer-se encara, entre Bremond i Tyrrell.
1905/12/03	*Corriere della Sera* publica[1], "*à l'insu de l'auteur*", *Lettera confidenziale a un professore di antropología* de G. Tyrell que feia temps havia estat divulgada clandestinament[2].
1906/02/	És expulsat de la Companyia de Jesús. Cap bisbe accepta incardinar-ho a la seva diòcesi i "*il resta désormais privé de ses pouvoirs sacerdotaux*"[3].
1907/05/	Publica *Through Scylla and Charybdis*, recopilació de les seves idees fonamentals[4].
1907/07/04	Decret *Lamentabili sane exitu* del Sant Ofici[5]
1907/09/08	Encíclica *Pascendi Dominici gregis* de Pius X, sobre els errors modernistes[6]

---

[1] Segons Goichot la data de publicació és l'1 de gener 1906.

[2] Aquesta carta ja havia estat publicada pel mateix Tyrrell, amb el títol *A much abused Letter*, a finals de 1906. Argumentava Tyrrell que la recent crítica històrica havia demostrat la falsedat de molts dogmes. Fou expulsat tot seguit dels jesuïtes.

[3] Expulsat "*on the specific request of Pope Pius X*". Després de viatjar amb Brémond, "*rentré en Angleterre, s'installa à Storrington (Sussex) dans un petit pavillon de la propieté de son amie Maude Petre*".

[4] Amb el sostítol *The old Theology and the new*. El títol de la traducció francesa, apareguda el 1909, és *Suis-je catholique? Examen de consciente d'un moderniste*.

[5] Publicat el 17 de juliol, condemna 65 proposicions preses majoritàriament de les obres de Loisy, relatives a l'autoritat del magisteri eclesiàstic, a la inspiració de la Sagrada Escriptura, a l'objectivitat i a la immutabilitat dels dogmes, a la divinitat de Crist i a l'origen diví de l'Església i dels sagraments. Si el link no s'obre intenta a http://es.catholic.net/op/articulos/32231/lamentabili-sine-exitu-po-x.html#modal

[6] Veure l'original llatí. "*Elle dénonçait, en consacrant officiellement son nom, le modernisme*". Loisy va ser contundent: el document del papa era una hipocresia: havia creat una doctrina que ningú sostenia. Per primera vegada anomenava "*modernistes*" els autors inclosos a la condemna, a qui fins llavors se solia anomenar "*loysistes*".

1907/09/26	El *Giornale d'Italia* publica una carta de Tyrell contra l'encíclica[7].
1907/10/02	El bisbe de Southwark, Mons. Amigo, informa Tyrell que està exclòs dels sagraments (és una "*excomunió a l'anglesa*", discreta).
1908/03/	Carta pastoral, amb motiu de la Quaresma, de Mgr. Mercier (1851-1926), arquebisbe de Malines (Bèlgica), promogut a cardenal poc abans (1907/04/15), contra el modernisme, escollint com a representant d'aquest G. Tyrell[8]
1908/04	Tyrell respon a la carta de Mercier amb *Medievalism*. *A reply to Cardinal Mercier*[9]
1909/07/06	Dimarts a la tarda, Tyrell pateix un atac en la seva malaltia ("el mal de Bright")[10]. Tyrell estava preparant un nou llibre, *Christianity at the Cross-Roads*[11]. (*Le christianisme à la croisée des chemins*)[12].

Alfred Loisy segueix la relació de Miss Petre

Versió Miss Petre

Autobiography and life of George Tyrrell

13 de juliol

Debilitat i inconsciència creixents. El pare J. H. Pollen, S.J., va trucar i va demanar veure'l. Li vaig dir tot el que s'havia fet i li vaig preguntar si havia vingut amb alguna intenció especial. A aquesta pregunta no va respondre. Com que la seva visita, ara que el cas s'havia declarat desesperat, no podia causar cap dany físic, no li vaig negar l'admissió i vaig dir al pare Tyrrell que hi era, però no el vaig deixar sol ni llavors ni

Versió Alfred Loisy

George Tyrrell et Henri Brémond

Però von Hügel i Miss Petre van decidir, per tal d'evitar que es difonguessin rumors falsos, enviar una carta a la premsa en què s'informaria amb precisió dels fets de tota aquella setmana, principalment pel que fa a la recepció dels darrers sacraments.

Mais von Hügel et Miss Petre résolurent, afin de prévenir les faux bruits qui pourraient être mis en circulation, d'adresser à la presse une lettre où seraient exactement relatés les faits accomplis dans la semaine écoulée,

---

[7] "*Upon invitation to respond to the Encyclical by the Giornale d'Italia and The (London) Times, expressed his criticism openly and unhesitatingly*". Suggeria que el papa tenia "*l'esprit trop simple*" per comprendre els desenvolupaments teològics de l'encíclica. El 30 de septembre i el 1 de octubre, de to més serè. Un altre article el 10 d'octubre a *La Grande Revue*, sota un títol premonitori: *L'Excomunication salutaire*.

[8] "*L'observateur le plus penetrant du mouvement moderniste contemporain, le plus attentif a ses tendances, celui qui en a le mieux degagé 1'esprit et qui en est, peut-etre, le plus profondement imbu, est le pretre anglais Tyrrell*".

[9] Tyrell va presentar la seva resposta a les sis setmanes. El llibre es va fer força conegut, potser principalment perquè recomanava substituir l'autoritarisme centralitzat del catolicisme romà de finals del segle XIX i principis del XX per una concepció de l'església gairebé democràtica i, sens dubte, més consultiva..

[10] Després de l'excomunió, va ser rebut a Mulberry House (Storrington, a casa de Miss Pertre; hi havia tornat l'1 de juliol de 1909. Miss Petre, divendres 9 al matí, avisa von Hügel, que arriba a la tarda. Dissabte, ja inconscient, un sacerdot de la diòcesi de Southwark, cridat per Miss Petre et von Hügel, li dóna l'absolució "*sub conditione*". El dilluns 12 se li administra l'extremunció pel Prior de Storrington. "*Il adreça al moribund une parole d'adieu; mais Tyrrell semblaït pas avoir le moindre sentiment de ce qui se passat*". Aquest mateix dilluns, "*dans l'après-midi*", arriba Bremond. "*Nous devons constater que les derniers sacrements ont été donnés à Tyrrell avant l'arrivée de Brémond*".

[11] Obra pòstuma editada per Miss M. Petre el 1909.

[12] La traducció francesa, per M. Jacques Arnavon, apareix el 1910.

l'endemà quan el pare Pollen va repetir la seva visita. No havia estat un dels amics especialment íntims del pare Tyrrell a la Companyia; així que no tenia cap raó per pensar que el pare Tyrrell hauria volgut ser posat a les seves mans..

> Increasing weakness and unconsciousness. Father J. H. Pollen, S.J., called and asked to see him. I told him all had been done that could be done, and asked if he came with any special intention. To this question he gave no answer. As his visit, now that the case was pronounced desperate, could do no physical harm, I did not refuse admission, and I told Father Tyrrell he was there, but I did not leave him alone then, nor on the next day when Father Pollen repeated his visit. He had not been one of Father Tyrrell 's specially intimate friends in the Society ; so I had no reason to think that Father Tyrrell would have wished to be placed in his hands.

Aquesta visita va ser objecte de moltes conjectures i declaracions inexactes als diaris catòlics italians. Primer, quan va arribar la notícia (i sembla que va ser telegrafiada a Roma immediatament) que un jesuïta l'havia visitat, es va suggerir que el pare Tyrrell havia expressat un profund pesar per la seva "*apostasia*". Més tard, quan es van conèixer fets que falsaven aquesta suposició, es va afirmar que al pare Pollen ni tan sols se li havia permès entrar a l'habitació. Ambdós informes eren falsos.

> This visit was made the subject of much inaccurate surmise and statement in Italian Catholic papers. First, when the news arrived (and it seems to have been wired to Rome at once), that a Jesuit had visited him, it was suggested that Father Tyrrell had expressed deep sorrow for his " apostasy." Later on, when facts were known which falsified this assumption, it was asserted that Father Pollen had not even been allowed to enter the room. Both reports were false.

> principalement en ce qui touchait la réception des derniers sacrements.

La seva preocupació sembla haver estat despertada principalment per la intervenció d'un jesuïta anglès, que no es podia considerar entre els amics íntims de Tyrrell, i que, havent aparegut la tarda del dilluns 12, va tornar l'endemà. Miss Petre primer li havia preguntat sobre les seves intencions i només havia rebut una resposta evasiva; no es va negar al fet que entrés per veure'l, ja moribund, però ella mateixa es va quedar allà. En ambdues ocasions, Tyrrell estava completament inconscient..

> Leur inquiétude semble avoir été éveillée surtout par l'intervention d'un Jésuite anglais, qu'on ne pouvait compter parmi les amis intimes de Tyrrell, et qui, s'étant présenté dans l'après-midi du lundi 12, avait renouvelé sa visite le lendemain. Miss Petre l'avait d'abord interrogé sur ses intentions et n'avait obtenu qu'une réponse évasive; elle n'avait pas refusé de l'introduire auprès du mourant, mais en y restant elle-même. Dans les deux occasions, Tyrrell était en état de complète inconscience.

Però aquesta visita exploratòria havia semblat sospitosa, i amb raó; ja que va donar lloc gairebé immediatament, a la premsa catòlica d'Itàlia, a informes successius i contradictoris, que eren igualment falsos. Els dos amics [von Hügel i la senyoreta Petre] (Bremond aparentment no va tenir cap part en la seva decisió, i el fet és que el seu testimoni no es podia invocar sobre els darrers sacraments, que havien estat administrats per altres abans de la seva arribada a Storrington), els dos amics van escriure, per tant, el vespre del 15 de juliol, una carta que va aparèixer l'endemà al *Times* i al *Daily Mail* (16 de juliol de 1909).

> Mais cette visite d'exploration avait paru suspecte, et à bon droit ; car elle donna lieu presque aussitôt, dans la presse catholique d'Italie, à des informations successives, et contradictoires, qui étaient également fausses. Les deux amis [von Hügel et Miss Petre], (Bremond n'eut pas de part, semble-t-il, à leur décision, et le fait est que son témoignage ne pouvait être allégué à propos des derniers sacrements, qui avaient été conférés par d'autres avant son arrivée à Storrington), les deux amis donc rédigèrent, le soir du 15 juillet, une lettre qui parut le lendemain dans le *Times* et le *Daily Mail* (16 juillet 1909).

Els amics intenten obtenir el permís per un "*enterrament catòlic*".

Vam anar a casa del bisbe de Southwark, on vam renovar les nostres declaracions. Sa Senyoria estava a l'apartament amb el pare Sydney Smith, S.J., quan vam arribar, i va desitjar que aquest últim estigués present a l'entrevista. Va donar suport al Dr. Amigo en la seva negativa, i semblava, de fet, tenir menys dificultats en la decisió [negativa] que el bisbe, que semblava molt afligit, i evidentment no era lliure d'actuar per deferència a ordres superiors..

> We went on to the house of the Bishop of Southwark, where we renewed our statements. His Lordship was closeted with Father Sydney Smith, S.J., when we arrived, and desired that the latter should be present at the interview. He supported Dr. Amigo in his refusal, and seemed, indeed, to experience less difficulty in the decision than did the Bishop, who appeared greatly grieved, and was obviously not free to act save in deference to higher orders.

Inútil insistir en els intents arduos i infructuosos que s'emprengueren entre tots des de diversos costats, particularment Miss Petre et Brémond a l'Arquebisbat de Westminster, per superar la dificultat.

> Inutile de nous arrêter aux démarches pénibles et sans résultat que firent ensemble de divers côtés, notamment à l'archevêché de Westminster, Miss Petre et Bremond, pour tourner la difficulté.

Clarament, la consigna que venia de Roma pesava molt sobre tots els implicats, que, si haguerenn estat deixats al seu parer, haurien estat menys intransigents. Va haver de resignar-se a enterrar Tyrrell al cementiri parroquial (anglicà) de Storrington.

> Visiblement, la consigne venue de Rome pesait sur tout ce monde, qui, laissé à lui-même, se serait montré moins intransigeant. il fallut se résigner à inhumer Tyrrell dans le cimetière paroissial (anglican) de Storrington

Però no oblidem el pare Pollen, aquell jesuïta amb una actitud singular, que havia volgut veure Tyrrell la tarda del 12 de juliol i el matí del 13. Ell, certament, havia vingut "*en servei oficial*", no en nom del bisbe de Southwark, sinó en nom de Roma, per tal d'aconseguir, en la mesura del possible, la retractació formal del més turbulent dels modernistes i el més temut.

> Mais n'oublions pas le P. Pollen, ce Jésuite à l'attitude singulière, qui avait voulu voir Tyrrell dans l'après-midi du 12 juillet et le matin du 13. Celui-là, certainement, était venu en service comm. non de la part de l'Evêque de Southwark, mais de la part de Rome, afin de procurer, autant que faire se pouvait, la rétractation formelle du plus turbulent des modernistes et du plus redouté.

La reflexió d'Alfred Loisy.

Roma -és a dir, Merry del Val i la Companyia de Jesús- estava molt disposada a reclamar el mèrit d'aquesta retractació, sempre que haguessin recollit la més mínima pista. Però la pista faltava, i la carta de Miss Petre als diaris, datada el 15 de juliol, no oferia cap base per inventar-la. Bremond havia arribat a Storrington abans que el pare Pollen. No sabem què havia inclòs aquest últim al seu informe. Però la decepció devia ser gran a Roma, i es van

llançar, ens atrevim a dir, amb totes les seves forces, sobre Bremond, sense atrevir-se a tocar Miss Petre, una dona, ni tampoc von Hiigel, amb qui Merry del Val havia estat proper des de la infància.

> Rome, c'est-à-dire Merry del Val et la Compagnie de Jésus, tenait beaucoup à se parer de cette rétractation, pourvu qu'on en eût recueilli le moindre indice. Or l'indice manqua, et la lettre de Miss Petre aux journaux, du 15 juillet, ne permettait pas de l'inventer. Bremond était arrivé à Storrington avant le P. Pollen. Nous ne savons pas ce que celui-ci avait mis dans son rapport. Mais la déconvenue aura été grande à Rome, et l'on tomba, osons le dire, à bras raccourcis, sur Bremond, n'osant toucher à Miss Petre, une femme, ni à von Hiigel, avec lequel Merry del Val était d'enfance en relations.

JOHN HUNGERFORD POLLEN
al *Diccionario Histórico de la Compañía de Jesús*

Més sobre George Tyrrell

- Tyrrell al *Diccionario Histórico de la Compañía de Jesús*.
- Tyrrell a l'*Enciclopèdia Britànica*.
- L'enterrament de George Tyrrell. Paraules d'Henri Brémond
- Els jesuïtes d'Irlanda, en el centenari de la seva mort, recuperen a "*un dels jesuïtes més destacats que ha produït mai la Província Anglesa*".

Més sobre Miss Maude Petre

- A Wikipedia
- A *Cuadernos de la diáspora*: *Miss Maude Dominica Petre y su Way of Faith*

Esperança que l'Església no repudiaria les veritats de la ciència i la història; Esperança que els seus propis treballs poguessin conduir a aquesta causa; Esperança, més que esperança, que l'essència espiritual del dogma sobrevisqués a tots els atacs de la crítica incrèdula;
Esperança en la indestructibilitat de la fe i la seva capacitat per a l'absorció de tota la veritat i el coneixement humans. (Extractat de…)

TEMES RELACIONATS
ja publicats en aquesta web.

- Regne i Església. Sobre la famosa frase de Alfred Loisy
- Afegir a la llista a Juan José Tamayo? A quina llista?
- Cuadernos de la diáspora: Sobre el "*modernismo*".
- El "*modernisme*" en el *Diccionario Histórico de la Compañía de Jesús*
- Alfred Loisy en el *Diccionario Histórico de la Compañía de Jesús*
- Taula cronològica sobre el modernisme (En construcció)